

การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในบริบทของ
วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ปีการศึกษา 2551

Developing Integrated Learning Model in Boromarajonnani Nursing College Nursing
Khon Kaen 2551 Academic Year

พรณิภา ทองณรงค์*
พัชรินทร์วีณา เพิ่มยินดี*
ดวงชีวัน เบญจมาศ*
ดร.เกศินี สราญฤทธิชัย*
ดร.กฤษมาลี ไชยเมือง**

บทคัดย่อ

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ได้กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พ.ศ.2552 ที่มุ่งผลิตบุคลากรให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข โดยกำหนดให้มีการจัดการศึกษาแบบบูรณา
การ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และการคิดอย่างเป็นระบบในทุกรายวิชาที่สอน โดยอาจารย์
ประจำ ตลอดจนให้ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนา
รูปแบบการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะ วงจรที่ 1
เพื่อศึกษาผลการ เตรียมความพร้อมของผู้สอน วงจรที่ 2 1) ผลการสร้างแผนการสอนแบบบูรณาการที่สอดแทรก
คุณธรรม จริยธรรม และการคิดอย่างเป็นระบบของอาจารย์ประจำวิทยาลัยฯ 2) ผลการทำวิจัยของอาจารย์เพื่อ
พัฒนาการสอนหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 3) ผลการสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์ต่อการจัดการ
เรียนรู้แบบบูรณาการปีการศึกษา 2551 **วิธีการวิจัย** เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) กลุ่มเป้าหมาย
คือ อาจารย์ในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่นจำนวน 25 คน เก็บข้อมูลเพื่อศึกษาผลดำเนินการระยะแรกใน
ปีการศึกษา 2551 เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย บันทึกการสะท้อนคิดของอาจารย์จากการร่วมกิจกรรมพัฒนาการ
จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการฯ รายงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชา และแบบสำรวจความคิด
เห็นของอาจารย์ผู้สอนต่อการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการปีการศึกษา 2551 การวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลเชิง
ปริมาณจากการสำรวจชิ้นงานและความคิดเห็นของอาจารย์ ใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการถอดบทเรียนและศึกษาชิ้นงานของอาจารย์ใช้กระบวนการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านข้อมูล
และด้านวิธีการ

ผลการวิจัย **วงจรที่ 1 ผลการเตรียมความพร้อมของผู้สอน** 1) ในระดับนโยบายอาจารย์ได้สร้างพันธะ
สัญญาร่วมกันในการบูรณาการแผนการสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและการคิดอย่างเป็นระบบ อย่างน้อย 1
หัวเรื่องในวิชาที่สอน โดยใช้สุนทรียสนทนา 2) ผลการจัดทำโครงการเตรียมความพร้อมของอาจารย์ 5 โครงการ
อาจารย์เกิดความเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น กระตุ้นความรู้สึกรักยกย่องพัฒนาตนเอง ได้แสดงบทบาทเป็นผู้สนับสนุนการ
ทำงานของกลุ่ม ได้เรียนรู้สาระเกี่ยวกับการคิดอย่างเป็นระบบ วิธีดำเนินการสอน รวมทั้งการประเมินผล ได้
แนวทางเขียนแผนจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และการคิดอย่างเป็นระบบที่สามารถ
นำไปประยุกต์ใช้จริง ได้เขียนและได้รับการวิพากษ์แผนการสอนจากอาจารย์ภายนอกและภายในวิทยาลัยพยาบาล
บรมราชชนนี ขอนแก่น

* พยาบาลวิชาชีพระดับชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น

** พยาบาลวิชาชีพระดับชำนาญการ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น

วงจรถูกที่ 2 1) ผลการสร้างแผนการสอนแบบบูรณาการที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และการคิดอย่างเป็นระบบของอาจารย์ประจำวิทยาลัยฯ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระหว่างการดำเนินการคิดเป็นร้อยละ 48 และส่งครบทุกบทในรายวิชาร้อยละ 16 2) ผลการทำวิจัยของอาจารย์เพื่อพัฒนาการสอนหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า อาจารย์ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน 16 หัวเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 64 ของอาจารย์ทั้งหมด และ 3) ผลการสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์ต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการปีการศึกษา 2551 พบว่า อาจารย์ร้อยละ 60 ได้เตรียมความพร้อมโดยเข้ารับการอบรมทุกครั้งผ่านทางวิทยาลัยฯจัดให้ อาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ใช้ความรู้จากการเตรียมครูผู้สอนของวิทยาลัยฯ ร้อยละ 72 ใช้การเขียนผังมโนทัศน์ในการจัดการสอน (Concept mapping) ร้อยละ 84 ของอาจารย์ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ร้อยละ 84 ต้องการให้วิทยาลัยฯจัดระบบเชื่อมสอนอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนที่พบมากที่สุด คือ ทักษะในการสอน (ร้อยละ 64) โดยร้อยละ 32 อยากได้ทีมช่วยเหลือ ปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จคือ ความมุ่งมั่นและบรรยากาศทางวิชาการ (ร้อยละ 84) และ ร้อยละ 76 เสนอให้มีการเปิดเวทีวิชาการเพื่อนำเสนอ การเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมและการคิดอย่างเป็นระบบ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น เป็นสถาบันการศึกษาสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ทำหน้าที่เช่นเดียวกับสถาบันศึกษาอื่นๆด้านการผลิตบุคลากรด้านสาธารณสุข ได้ตระหนักเห็นความสำคัญดังกล่าว และได้กำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ที่มุ่งผลิตบุคลากรให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข โดยกำหนดให้มีการจัดการศึกษาแบบบูรณาการ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และการคิดอย่างเป็นระบบในทุกสาขา ตลอดจนให้ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน จากนโยบายดังกล่าวจะนำไปสู่การปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรมได้ จำเป็นต้องมีกรจัดการรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่จะนำสู่การพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง จึงจะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างแท้จริงได้ โดยเฉพาะเน้นการมีส่วนร่วมของอาจารย์ผู้สอนทุกคน การวิจัยครั้งนี้ประยุกต์ใช้รูปแบบการวิจัยมาจากการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาแบบบูรณาการในบริบทของวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดขอนแก่น โดยประยุกต์ใช้ทั้งกระบวนการ และเครื่องมือในการทำวิจัย เพื่อมุ่งหาวิธีการที่จะส่งเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ผู้สอนอย่างเป็นรูปธรรม โดยใช้กระบวนการวิจัยในกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และการคิดอย่างเป็นระบบลงสู่รายวิชา หน่วย / ชุด / หัวเรื่องที่ตนเองสอนหรือรับผิดชอบ เพราะคิดว่าหากผู้สอนทุกคนตระหนักในความรับผิดชอบและดำเนินการนี้แล้วจะสามารถ พัฒนาขีดความสามารถของตนเองสูงขึ้น มุ่งสู่การค้นหาวิธีการคิดเป็นระบบ ทำเป็นระบบมากขึ้น โดยเรียนรู้จากกระบวนการ “คิดไป ทำไป” ซึ่งน่าจะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน เกิดกระบวนการที่เชื่อมโยงกันของอาจารย์ผู้สอนทั้งในเรื่องการบริหารจัดการทั่วไปและบริการจัดการวิชาที่ไม่แยกโดยเด็ดขาดจากกันเป็นความรับผิดชอบร่วม (Accountability) โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ

การจัดการศึกษาแบบบูรณาการ คือ การให้ความสำคัญกับผู้เรียนหรือที่เรียกว่าผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และการคิดอย่างเป็นระบบของผู้เรียนลงสู่ทุกรายวิชา การใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้สอน

ขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญแบ่งเป็น 2 วงจร คือ **วงจรที่ 1** เตรียมความพร้อมของผู้สอนและผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ “แบบบูรณาการเพื่อให้เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” สร้างแผนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยให้อาจารย์ผู้สอนได้นำเสนอแผนการสอน จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ผู้สอนท่านอื่นๆวิพากษ์เพื่อเน้นการมีส่วนร่วมและมีการปรับแก้เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน **วงจรที่ 2** พัฒนาผู้เรียนโดยการนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการไปใช้ ด้วยกระบวนการสุนทรียสนทนา และการถอดบทเรียน

ผลลัพธ์ของโครงการฯ คือ งานวิจัยของอาจารย์ในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่นที่บ่งบอกถึงการพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและการคิดอย่างเป็นระบบที่ได้มีกระทำควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ประโยชน์ที่ได้รับนอกจากการส่งเสริมสนับสนุนให้นักศึกษาแต่ละคนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถคิดอย่างเป็นระบบแล้วยังใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษานำไปกำหนดนโยบายการจัดการศึกษาแบบบูรณาการและใช้เป็นแนวทางสำหรับค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในสถานศึกษาอื่นๆที่มีบริบทคล้ายกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์หลักของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มุ่งพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ซึ่งกำหนดกลยุทธ์ “จัดการศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และการคิดอย่างเป็นระบบไว้ในทุกรายวิชา และใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน” ให้เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action research) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในบริบทของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น กลุ่มเป้าหมาย คือ อาจารย์ในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่นจำนวน 25 คน เก็บข้อมูลเพื่อศึกษาผลดำเนินการระยะแรกในปีการศึกษา 2551 และจะทำการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยคาดหวังว่าจะมีการขยายหัวเรื่องที่จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการจนครบรายวิชาทุกวิชาที่สอน โดยอาจารย์ประจำของวิทยาลัยฯ ในปีการศึกษา 2554 เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย บันทึกการสะท้อนคิดของอาจารย์จากการร่วมกิจกรรมพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการฯ รายงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนรายวิชา และแบบสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนต่อการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการปีการศึกษา 2551 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการถอดบทเรียนและศึกษาชิ้นงานของอาจารย์

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากการสำรวจชิ้นงานวิจัยและความคิดเห็นของอาจารย์ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

วงจรถิ่นที่ 1 เตรียมความพร้อมของผู้สอน

1) การดำเนินการระดับนโยบายของวิทยาลัยฯ โดยประชุมคณะกรรมการบริหาร ผลการประชุมร่วมกันได้กำหนดนโยบาย “ให้จัดการศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและการคิดอย่างเป็นระบบไว้ในทุกรายวิชา และให้นำกระบวนการวิจัยมาใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนในลักษณะการวิจัยในชั้นเรียน ” ใ้ทั้งงานวิชาการและงานวิจัยของวิทยาลัยฯ เป็นแกนนำในการ ดำเนินงานร่วมกัน จากนั้นประชุมอาจารย์เพื่อกำหนดภาระงานและแนวทางปฏิบัติ ร่วมกันซึ่งพบว่าอาจารย์ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานเป็นอย่างดี ได้พันธะสัญญาว่าในการบูรณาการแผนการสอนโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และการคิดอย่างเป็นระบบนั้น ภารกิจที่อาจารย์ต้องทำคือจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียน บูรณาการการวิจัยเข้าเป็นกระบวนการเดียวกันกับการจัดการเรียนการสอน โดยมีการวางแผนการวิจัย เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ อย่างเป็นระบบ มีหลักฐานแสดงถึงการได้มาซึ่งข้อค้นพบและมีหลักการเป็นเหตุเป็นผลอธิบายถึงข้อค้นพบนั้น ใช้ กรณีศึกษา สุนทรียสนทนาในการจัดการเรียนการสอน สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (CoP) ของอาจารย์ อาจารย์ทุกคนต้องเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการควบคู่ไปกับการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการสอนอย่างน้อย 1 หัวเรื่องในปีการศึกษา 2551 ขึ้นตอนนี้ดำเนินการระหว่าง เดือน มกราคม – มีนาคม 2551

2) การเตรียมความพร้อมของ ผู้สอน ได้มีการเตรียมความพร้อมของอาจารย์ โดยจัดทำโครงการ ที่ใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อเรียนรู้ร่วมกันด้วยสุนทรียสนทนา (Dialogue) การบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ และกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ได้แก่ 1) โครงการพัฒนาศักยภาพอาจารย์ในการเขียน แผนการสอนแบบบูรณาการโดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมกับการคิดอย่างเป็นระบบ ระหว่างวันที่ 24-25 มีนาคม 2551 เป็นการเตรียมความพร้อมของอาจารย์เบื้องต้น เพื่อให้อาจารย์เกิดความเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และกระตุ้นความรู้สึกรักอยากพัฒนางานของตนเอง ผลลัพธ์ที่อาจารย์สะท้อนหลังเข้าโครงการฯ แสดงให้เห็นถึงการเรียนรู้ที่มีความสุขบนพื้นฐานการเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น เข้าถึงกลุ่ม เช่น “การเข้ากลุ่มทำให้ลดอคติ-ลดอัตตา” “เดิมคิดว่าเราถูกพอบเข้ากลุ่มทำให้เข้าใจคนอื่นมากขึ้น” “กลุ่มทำงานร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกัน สรุปเป็นความคิดของกลุ่ม ” “ประทับใจกลุ่มอื่นช่วยเติมเต็มซึ่งกันและกัน” นอกจากนี้อาจารย์เกิดแนวคิดในการพัฒนางาน เช่น “จะนำไปปรับการเรียนการสอนให้เป็นการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม” เป็นต้น 2) โครงการจิตบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยใช้วิจัย เป็นฐาน ระหว่างวันที่ 9 – 10 เมษายน 2551 โครงการฯ นี้ อาจารย์จะได้รับประสบการณ์ตรงจากการฝึกหัดเป็นวิทยากรประจำกลุ่ม แสดงบทบาทเป็นผู้สนับสนุนการ

ทำงานของกลุ่มให้สมาชิกกลุ่มที่มาจากหน่วยงานภายนอกที่เป็นเครือข่ายของวิทยาลัยฯ ได้เกิดการ เรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งการเตรียมอาจารย์เพื่อเป็นผู้เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ที่ประสบผลสำเร็จอย่างดียิ่ง ทั้งในบทบาทของวิทยากร และการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ จากการสะท้อนคิดของผู้เข้ารับ การอบรมจำนวนมากแสดงให้เห็น “เป็นการจัดหลักสูตรที่ดีมาก ๆ เพราะเท่าที่ได้ประเมิน บรรยากาศในการอบรม มีความอบอุ่น ประทับใจมากมีความเป็นกันเอง เป็นกัลยาณมิตรมาก ๆ อยากให้ในองค์กรทำงานเป็นแบบที่ได้พบในการประชุม อยากจะให้การผลิตบุคลากรทางการ พยาบาล พยาบาลจบใหม่ มีการให้การพยาบาลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ มีความเห็นอกเห็นใจ เอื้อ ออาทรแก่ผู้ป่วย และผู้รับบริการ ด้วยจิตวิญญาณ ความเป็นญาติมิตรของผู้รับบริการจะทำให้สังคมน่า อยู่ และมีความสุขความเอื้ออาทรกันมากขึ้น ขอชื่นชมทีมจัดอบรม วิทยากรทุกท่านด้วยค่ะ ”

“เป็นหลักสูตรที่ดีมาก คุ่มค่าที่ได้เข้าร่วมประชุม ได้เนื้อหาวิชาการนำไปปฏิบัติ ส่งให้จิตใจอยาก พัฒนาตนเองด้านการสอนด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ และประทับใจที่มหาวิทยาลัย มีการเตรียมตัวเป็น อย่างดี มีประสิทธิภาพการทำงานสูง มีการบริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์สูงมาก ” 3) **โครงการ พัฒนาอาจารย์เพื่อสอนการคิดอย่างเป็นระบบ** วันที่ 22 พฤษภาคม 2551 โครงการฯ นี้อาจารย์ได้ เรียนรู้สาระที่เกี่ยวกับการคิดอย่างเป็นระบบ วิธีดำเนินการสอน รวมทั้งการประเมินผล ซึ่งอาจารย์จะ ได้นำไปสอดแทรกในการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ 4) **โครงการวิพากษ์การเขียน แผนการสอนและโครงร่างวิจัยฯ ของอาจารย์โดยวิทยากรภายใน ครั้งที่ 1** วันที่ 16 และ 20 พฤษภาคม 2551 ครั้งที่ 2 วันที่ 11 มิถุนายน 2551 จากการสะท้อนคิดพบว่า อาจารย์ได้แนวทางการจัดการ เรียนการสอนแบบบูรณาการที่สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมและกระบวนการพัฒนาการคิดอย่างเป็น ระบบที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ได้แนวทางการทำวิจัย ควบคู่กับการจัดการเรียนการสอน แบบบูรณาการ เกิดความประทับใจหรือเกิดสิ่งแตกต่างจากที่คาดหวัง เช่น “เห็นความตั้งใจของ อาจารย์แต่ละท่านที่พยายามที่จะจัดการเรียนการสอนทุกรายวิชาให้มีการเรียนการสอนแบบบูรณาการ และการคิดอย่างเป็นระบบ ” “อาจารย์ทุกคนกระตือรือร้นในการที่จะทำวิจัย ” “อาจารย์ทุกท่านมี การเตรียมตัวเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการ การวิพากษ์เป็นประโยชน์ไม่เกิดข้อขัดแย้ง มีการ สมานฉันท์โดยให้อาจารย์ทุกท่านได้มีข้อเสนอแนะที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ” อาจารย์ใหม่ท่าน หนึ่งบอกว่า “วิทยากรที่วิพากษ์รวมทั้งผู้อำนวยการวิทยาลัยฯ ให้กำลังใจอาจารย์ทุกคน ทำให้มี กำลังใจมากขึ้นแต่ก็ไม่รู้ว่าตนเองจะทำได้อย่างที่คาดหวังหรือไม่ แต่จะพยายามต่อไป 5) **การ วิพากษ์แผนการสอนและโครงร่างวิจัยฯ จากวิทยากรภายนอกครั้งที่ 1** โดย ดร.มารุต พัฒนาผล วันที่ 25- 27 มิถุนายน และครั้งที่ 2 วันที่ 8 – 9 กรกฎาคม 2551 โดย รศ. ดร. วิชัย วงษ์ใหญ่ และ ดร.มารุต พัฒนาผล ผลการวิพากษ์สองครั้งนี้อาจารย์ได้สะท้อนให้เห็นถึงการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างมากมาย ในที่นี้ ได้นำมาแสดงให้เห็นบางส่วน “ได้แลกเปลี่ยน ได้ข้อเสนอแนะจากวิทยากร 2 ท่านในเรื่องแนวทางการ จัดทำแผนการสอนฯ และ โครงร่างวิจัย ซึ่งแต่เดิมก่อนนำเสนอยังไม่ชัดเจนแต่วันนี้ทำให้มีความรู้สึก

“ได้แนวทางปรับปรุงให้ชัดเจนยิ่งขึ้น” “ได้แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน แบบบูรณาการ สอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม และการคิดอย่างเป็นระบบ ภายใต้การออกแบบการสอน โดยการเขียนแผนการสอน ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ อย่างเป็นรูปธรรม” “ได้เรียนรู้ธรรมชาติ ลักษณะวิชา มีผลต่อการออกแบบการทำวิจัยในชั้นเรียนที่แตกต่างกันตามบริบทของแต่ละรายวิชา” “เข้าใจและเขียนแผนการสอนที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ชัดเจนมากขึ้นว่าจะเขียนอย่างไรกรณีศึกษาควรจะใช้ตอนไหน” “ชัดเจนในการกำหนดจุดประสงค์ของการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการว่า เน้นที่การสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม และการคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะต้องโยงไปถึงการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ด้วย (ประเมินหน่วยการเรียนรู้)” “การตรวจสอบ/วัดประสิทธิภาพแผนการสอนที่บูรณาการการคิดอย่างเป็นระบบและสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ที่ต้องมีการวัดความมีประสิทธิภาพของแผนการสอน ทั้งสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนและความพึงพอใจของนักศึกษา” “เป็นแนวทางในการเขียนแผนการสอน แบบบูรณาการที่สอดแทรกการคิดอย่างเป็นระบบและคุณธรรม จริยธรรม ในรายวิชาที่รับผิดชอบ ซึ่งเป็นวิชาปฏิบัติที่ต้องมีการเขียนให้ชัดเจนในแผนนิเทศเช่นกัน” “เข้าใจวิธีการประเมินผลที่ตอบโจทย์การมีคุณธรรม จริยธรรม และการคิดเป็นระบบ” “ฝึกการคิดอย่างเป็นระบบในกระบวนการวิจัย เช่น กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลในการทำวิจัยต้อง พิจารณา สารการเรียนรู้ ประสบการณ์ เป้าหมาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายต้องชัดเจน เป็นต้น” “ได้พัฒนางานวิจัยที่เก็บไว้ในใจมานานแสนนาน” นอกจากนี้อาจารย์ได้สะท้อนให้เห็นถึงการใช้สุนทรียสนทนาที่นำไปสู่การพัฒนาว่า “การวิพากษ์แผนการจัดการเรียนการสอน และแผนการวิจัย ของวิทยากรที่ตรงจุด เข้าใจง่าย ปรับแก้ไขได้ตามที่ได้วิพากษ์ เป็นการวิพากษ์ที่สร้างสรรค์มาก” “วิทยากรใช้สุนทรียสนทนาในการวิพากษ์ เข้าใจเหตุผลของผู้ออกแบบ รับฟังและให้กำลังใจในจุดที่อ่อน ทำให้รู้สึกมีกำลังใจมีความกล้าในการเขียนแผนการสอน การออกแบบและดำเนินการวิจัย”

วงจรถิ่นที่ 2 ผลการสร้างแผนการสอน และผลการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการสอนหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

1) ผลการสร้างแผนการสอนแบบบูรณาการที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และการคิดอย่างเป็นระบบของอาจารย์ประจำวิทยาลัยฯ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระหว่างการดำเนินการ(ร้อยละ 48) และร้อยละ 16 ส่งครบทุกบทในแต่ละรายวิชา

2) ผลการทำวิจัยของอาจารย์เพื่อพัฒนาการสอนหรือพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า อาจารย์ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน 16 หัวเรื่อง คิดเป็นร้อยละ 64 ของอาจารย์ โดยจำแนกการทำวิจัยตามระดับชั้นปีของนักศึกษาพยาบาลดังนี้: 1) ชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 31.25(5); 2) ชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 25 (4); 3) ชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 37.5 (6); 4) ชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 6.25(1)

3) จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นผลพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดังนี้

3.1 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ผู้เรียนสามารถสอบผ่านเกณฑ์รอบรู้ในเนื้อหาร้อยละ 60 คิดเป็นร้อยละ 61.81- 100 ของจำนวนผู้เรียน

3.2 ด้านกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ คิดเป็นค่าคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 - 92.21

3.3 ด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งประกอบด้วย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และเอื้ออาทร ประเมินผลจากแบบประเมินแบบประเมินคุณลักษณะของนักศึกษาด้านคุณธรรม จริยธรรมพบว่า ผู้เรียนผ่านเกณฑ์ อย่างน้อยร้อยละ 70 ทุกคนในทุกรายวิชาที่ทำการวิจัย

3.4 จากการถอดบทเรียนแสดงให้เห็นความมีคุณค่าของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และการคิดอย่างเป็นระบบในบริบทของ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น โดยผู้เรียนส่วนใหญ่ สะท้อนให้เห็นถึง การเกิดกระบวนการ เรียนรู้ด้วยตนเอง มีความตระหนักถึงคุณค่าของการเชื่อมโยงการเรียนรู้การเรียนการสอนกับบริบทของ กิจกรรมการสอน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้โดยอิสระ บรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เกิดทักษะการเรียนรู้แบบอภิปรายกลุ่ม การมีน้ำใจ การช่วยเหลือกัน การไม่ผลักไสงานของเพื่อนใน กลุ่ม ความสามัคคีในสมาชิกกลุ่ม สามารถเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างของเพื่อนในกลุ่ม แสดง ถึงความตั้งใจ ความสนใจและการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในกลุ่ม การมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง และผู้อื่น

4) ผลการสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์ต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการปีการศึกษา 2551

ตารางที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเตรียมความพร้อมของอาจารย์		
1. เข้าอบรมทุกครั้งทั้งทางวิทยาลัยฯจัดให้	15	60
2. เข้าอบรมบางครั้งทั้งทางวิทยาลัยฯจัดให้	11	44
3. ไม่เคยเข้ารับการอบรมเลย	0	0
4. ศึกษาค้นคว้าและเตรียมความพร้อมด้วยตนเอง	15	60
แหล่งความรู้เพื่อนำมาพัฒนาการเรียนรูแบบบูรณาการ		
1. การอบรมเพื่อเตรียมผู้สอนของวิทยาลัยฯ	20	80
2. การเข้าค่ายวิจัย และค่ายบูรณาการของวิทยาลัยฯ	10	40
3. การปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนเป็นการส่วนตัว	11	44
4. การเรียนรู้ด้วยตนเอง	18	72

ตารางที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วิธีการที่ใช้ในการจัดการสอน		
1. การเขียนผังมโนคติ(concept mapping)	18	72
2. กลุ่มสัมพันธ์	8	32
3. กลุ่มร่วมมือกันเรียนรู้	18	72
4. กลุ่มอภิปรายปัญหาทั่วไป	16	64
5. กลุ่มอภิปรายตัดสินใจด้วยเหตุผล	15	60
6. เรียนด้วยตนเอง	17	68
ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน		
1. ใช่	21	84
2. ไม่ใช่	4	16
ต้องการให้วิทยาลัยฯจัดระบบเยี่ยมการสอน		
1. ต้องการ	21	84
2. ไม่ต้องการ	4	16
อุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน		
1. ความชัดเจนในเรื่องนโยบาย	5	20
2. ความสามารถในการเขียนแผนการสอน	9	36
3. ทักษะในการสอน ถึงแม้จะเขียนแผนการสอนแล้ว	16	64
4. อยากได้ทีมความร่วมมือ	8	32

ตารางที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ (ต่อ)

ปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การสนับสนุนเชิงวิชาการแบบเพื่อนช่วยเพื่อน	17	68
2. การใช้เวลานอกราชการพบปะแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน	9	36
3. การเปิดค่าวิจัย ค่าบูรณาการทุกบ่ายวันพุธ	11	44
4. ความมุ่งมั่นและบรรยากาศทางวิชาการ	21	84
5. การได้รับผลตอบแทนในเรื่องการพิจารณาความคิดความชอบเมื่องาน มีมาตรฐาน	12	48
การเปิดเวทีวิชาการให้มีการนำเสนอ		
1. ควรมีการนำเสนอ	19	76
2. ไม่ควรมีการนำเสนอ	1	4
3. มีหรือไม่มีก็ได้	5	20
การส่งแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และการคิดอย่างเป็นระบบ		
1. ส่งครบทุกบทในรายวิชาแล้ว	4	16
2. ส่งเป็นบางบท	9	36
3. อยู่ระหว่างดำเนินการ	12	48

จากตารางที่ 1 จากจำนวนอาจารย์ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 25 คน ในเรื่อง **การเตรียมความพร้อม** พบว่า อาจารย์ร้อยละ 60 ตอบว่าได้เตรียมความพร้อมโดยเข้ารับการอบรมทุกครั้งทางวิทยาลัยฯ จัดให้ซึ่งมีจำนวนเท่ากับอาจารย์ที่ตอบว่าเตรียมความพร้อมโดยศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง แหล่งความรู้ที่นำมาพัฒนาการเรียนรู้อย่างบูรณาการ อาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ใช้ความรู้จากการเตรียมครูผู้สอนของวิทยาลัยฯ รองลงมาร้อยละ 72 ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง **วิธีที่ใช้ในการจัดการสอน** ร้อยละ 70 ใช้การเขียนผังมโนคติ (concept mapping) รองลงมาใช้วิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ ร้อยละ 84 ของอาจารย์ใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ร้อยละ 84 ต้องการให้วิทยาลัยฯ จัดระบบเยี่ยมสอน **อุปสรรคในการจัดการเรียนการสอน** ที่พบมากที่สุดคือ ทักษะในการสอนถึงแม้จะเขียนแผนการสอนแล้ว (ร้อยละ 64) ร้อยละ 32 อยากได้ทีมช่วยเหลือ **ปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จคือ** ความมุ่งมั่นและบรรยากาศทางวิชาการ (ร้อยละ 84) รองลงมาได้แก่การสนับสนุนเชิงวิชาการแบบเพื่อนช่วยเพื่อน (ร้อยละ 68) ร้อยละ 76 เห็นควรให้มีการเปิดเวทีวิชาการเพื่อนำเสนอ ส่วน การเขียนแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสอดแทรกคุณธรรม

จริยธรรมและการคิดอย่างเป็นระบบ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระหว่างการดำเนินการ(ร้อยละ 48) ร้อยละ 16 ส่งครบทุกบทในรายวิชาแล้ว

อภิปรายผล มีประเด็นที่น่าสนใจการอภิปราย ดังนี้

1. การสร้างแผนการสอนแบบบูรณาการและการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการสอนหรือการเรียนรู้ของผู้เรียน แม้จะพบว่าได้มีการสร้างพันธะสัญญาร่วมกันของอาจารย์ในการจัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและการคิดอย่างเป็นระบบ อย่างน้อย 1 หัวเรื่องในวิชาที่สอน โดยใช้สุนทรียสนทนา อาจารย์เกิดความเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น กระตุ้นความรู้สึกอยากพัฒนาตนเองได้แนวทางเขียนแผนจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และการคิดอย่างเป็นระบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้จริง ได้เขียนและได้รับการวิพากษ์แผนการสอนจากอาจารย์ภายนอกและภายใน แต่อย่างไรก็ตาม พบว่า ร้อยละ 48 ของอาจารย์ อยู่ในระหว่างการดำเนินการ และบางรายวิชาหรือบางหัวเรื่องแผนการสอนไม่มีความชัดเจนเป็นรูปธรรมเรื่องการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและการคิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งส่งผลถึงการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ในจำนวนงานวิจัย 16 หัวเรื่อง มีงานวิจัยบางเรื่องเป็นเพียงการทำวิจัยในชั้นเรียนที่ยังมุ่งเน้นการสอนและการประเมินผลในเนื้อหาสาระวิชา ยังขาดการสอดแทรกเพื่อพัฒนาหรือการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และคิดอย่างเป็นระบบ

2. การสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์ต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ปีการศึกษา 2551 พบอุปสรรคที่มากที่สุดในการจัดการเรียนการสอน คือ ทักษะในการสอนถึงแม้จะเขียนแผนการสอนแล้ว (ร้อยละ 64) ร้อยละ 32 อยากได้ทีมช่วยเหลือ ร้อยละ 84 ต้องการให้วิทยาลัยฯจัดระบบเยี่ยมชม ร้อยละ 84 เห็นว่าปัจจัยที่สนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จคือ ความมุ่งมั่นและบรรยากาศทางวิชาการ ข้อค้นพบดังกล่าวน่าจะมีความสัมพันธ์และเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน เพื่อเพิ่มศักยภาพของอาจารย์ในการสอน

ข้อเสนอแนะ

1. กลยุทธ์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยให้อาจารย์ทุก คนสร้างแผนการสอนแบบบูรณาการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และการคิดอย่างเป็นระบบต้องมีความเข้มแข็ง ต่อเนื่อง และสอดคล้องกับงานสอนที่อาจารย์รับผิดชอบ เพราะเป็นบทบาทหน้าที่ตามพันธกิจหลักของวิทยาลัยฯในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ

2. ควรมีความชัดเจนในรูปแบบของการบูรณาการ และต้องทำความเข้าใจกับอาจารย์ผู้สอน

3. ควรจัดทีมช่วยเหลือในการเขียนแผนการสอน และการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการสอน จัดให้มีระบบเยี่ยมชม สร้างความมุ่งมั่นและบรรยากาศทางวิชาการ เช่น สร้างทีมผู้สอน จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ย่อยๆพร้อมกับมีระบบจัดการความรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มศักยภาพของอาจารย์ในการสอน และทำวิจัย

4. ควรจัดแหล่งเรียนรู้ให้อาจารย์ได้เข้าถึงอย่างสะดวกและหลากหลาย เช่น เอกสาร ตำราในห้องสมุด ระบบการสืบค้นข้อมูล

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการครั้งนี้ ด้วยความกรุณาจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ที่เห็นความสำคัญของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและให้การสนับสนุนอย่างดียิ่ง ขอขอบคุณ ดร.มกราพันธุ์ จูฑะรสก รศ. ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ ดร.มารุต พัฒนาผล และรศ.ดร.ยาใจ พงษ์บริบูรณ์ ที่ให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาบทเรียน ขอขอบคุณอาจารย์เจ้าหน้าที่ ตลอดจนนักศึกษาพยาบาล ทุกชั้นปีของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ขอนแก่น ที่ให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กิ่งฟ้า สินธุวงษ์. (2550). การสอนเพื่อพัฒนาการคิดและการเรียนรู้. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

มกราพันธุ์ จูฑะรสก. (2550). การคิดอย่างเป็นระบบ : การประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน

(**Systems Thinking: Teaching Application**). กรุงเทพฯ: โครงการสวัสดิการสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข.

คณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ ของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติและกระทรวงศึกษาธิการ .

(2544). **ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนเป็นสำคัญที่สุด**. ปทุมธานี : บริษัท สกายบุ๊กส์ จำกัด ยาใจ พงษ์บริบูรณ์.(2537). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Action Research). **วารสารศึกษาศาสตร์**. 17(2).

ไพศาล สุวรรณน้อย. (2549). **ความรู้พื้นฐานการประเมินตามสภาพจริง**. เอกสารประกอบการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สุวิมล ว่องวานิช. (2547). **การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน**. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Khattri, N., & other. (1995). **“How Performance Assessment Affect teaching and Learning.”** **Education Leadership**. 80-86 November.

Novak,D.J., & Gowin,D.B.(1984). **Learning: How to Learn**. London: Cambridge.